

ساختار عاملی فرم‌های رگه و حالت از مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی

The factor structure of state and trait forms of positive and negative affect scales

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۳/۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۱/۱۹

Mohammadi N. PhD ✉

نوراله محمدی ✉

Abstract

Introduction: The goal of this research was to investigate psychometric properties of the of state and trait forms of positive and negative affect (PANAS).

Method: This study was correlation design. The samples consist of 447 randomly selected students (191 male, 256 female) from Shiraz University. They completed PANAS and anxiety and depression subscales of the SCL-90-R.

Results: Factor analysis showed that each of state and trait forms of PANAS have two factors labeled positive and negative effects. In concurrent validity, correlation coefficients of negative factor in the trait form of PANAS with depression and anxiety subscales of the SCL-90-R were 0.67 and 0.56 respectively. Furthermore, correlation coefficients of positive factor in trait form of PANAS with depression and anxiety subscales of the SCL-90-R were -0.32 and -0.40, respectively. As for reliability, Cronbach's alpha coefficients for state and trait forms of PANAS were between 0.82 and 0.88.

Conclusion: The state and trait of the PANAS have appropriate reliability and validity and are suitable scales for research and clinical applications.

Keywords: Reliability, Trait affect, State affect, Validity, Positive and negative affect scales (PANAS)

چکیده

مقدمه: هدف این پژوهش، بررسی شاخص‌های روان سنجی دو فرم حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی (پاناس) بود.

روش: روش تحقیق از نوع همبستگی بود. یک گروه نمونه با حجم ۴۴۷ نفر (۱۹۱ پسر و ۲۵۶ دختر) از دانشجویان دانشگاه شیراز، به تصادف انتخاب شد. آزمودنی‌ها به دو فرم حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی و دو زیر مقیاس افسردگی و اضطراب از فهرست تجدید نظر شده نشانه‌های اختلالات روانی (SCL-90-R) پاسخ دادند.

یافته‌ها: تحلیل عوامل نشان داد که هر یک از فرم‌های حالت و رگه از مقیاس پاناس دارای دو عامل به نام‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی هستند. در مورد روایی همزمان نیز نتایج نشان داد که عاطفه منفی با زیر مقیاس‌های افسردگی و اضطراب به ترتیب دارای ضریب همبستگی ۰/۶۷ و ۰/۵۶ بود و ضرایب همبستگی عاطفه مثبت با زیر مقیاس‌های افسردگی و اضطراب نیز به ترتیب ۰/۳۳- و ۰/۴۰- به دست آمد. میزان شاخص آلفای کرونباخ نیز برای دو فرم حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، بین ۰/۸۲ و ۰/۸۸ متغیر بود.

نتیجه‌گیری: فرم‌های حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی دارای اعتبار و روایی مناسبی بوده، و این مقیاس‌ها در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی قابل استفاده‌اند.

کلیدواژه‌ها: اعتبار، عاطفه رگه، عاطفه حالت، روایی، مقیاس عاطفه مثبت و منفی (پاناس)

✉ **Corresponding author:** Department of Clinical Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran
Email: nmohamadi@rose.shirazu.ac.ir

✉ بخش روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

مقدمه

هر تجربه هیجانی که در سطح چهره نمایان می شود، دارای جنبه هیجانی درونی نیز می باشد. نتایج تعدادی از تحقیقات نشان دادند که تجربه هیجانی واجد دو بعد منفی و مثبت است [۱، ۲ و ۳].

در دهه اخیر، محققان تلاش کردند که با روش‌های مختلف، استقلال یا ارتباط دو بعد منفی و مثبت تجربه هیجانی را مورد بررسی قرار دهند. نتایج یک تحقیق [۴] که با استفاده از روش تکرار سنجش متغیر خلق در خلال ۹۰ روز متوالی و تحلیل عوامل داده‌های مربوط به هریک از آزمودنی‌ها انجام شد، نشان داد که تجربه هیجانی دارای دو بعد مستقل به نام‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی است. در مقابل، نتایج تحقیق دیگری [۵] با روش سنجش مکرر تجربه هیجانی، نشان داد که عاطفه مثبت و عاطفه منفی با یکدیگر همبستگی دارند.

درخصوص ارتباط عاطفه مثبت و عاطفه منفی، برخی دیگر از تحقیقات بر روش تحریک خلق در موقعیت‌های طبیعی و یا آزمایشگاهی متمرکز شده‌اند. در این مورد، نتایج یک تحقیق [۶] نشان داد که موقعیت طبیعی، همانند امتحان، می تواند در فرد تجربه‌های هیجانی موفقیت یا شکست بوجود آورند. هم چنین نتایج این تحقیق نشان داد که در موقعیت‌های رقابتی مانند امتحان، عاطفه مثبت و عاطفه منفی از یکدیگر مستقل هستند. نتایج تحقیق دیگری [۳] که در یک موقعیت آزمایشگاهی انجام شد، نشان داد که عوامل زیادی بر همبستگی بین عاطفه مثبت و عاطفه منفی در موقعیت‌های موفقیت یا شکست، دخالت دارند. یکی از مهمترین عوامل، نوع و محتوای سؤالاتی است که در ابزار سنجش تجربه‌های هیجانی، مورد استفاده قرار می گیرند. به عبارت دیگر، ابزارهای مختلف که تجربه هیجانی (خلق و عاطفه) را در موقعیت‌های موفقیت یا شکست مورد سنجش قرار داده، به نتایج متفاوتی در خصوص استقلال یا همبستگی دو بعد عاطفه مثبت و عاطفه منفی، منتهی گردیده‌اند.

درمقابل، نتایج تحقیق دیگری [۷] نشان داد که زمانی که یک فرد، هیجان خاصی را تجربه می کند، ابعاد مثبت و منفی آن تجربه هیجانی، با یکدیگر همبسته‌اند. هم چنین، زمانی که یک تجربه هیجانی شکل می گیرد، اگر یکی از ابعاد عاطفه مثبت و منفی از شدت کمی برخوردار باشد، بعد دیگر عاطفه، می تواند از هر شدتی برخوردار باشد. با این همه، تجربه همزمان عاطفه مثبت و منفی در سطح شدید، امکان پذیر نیست.

پاره‌ای از محققان با استفاده از روش تحلیل عوامل داده‌ها، استقلال ابعاد عاطفه مثبت و عاطفه منفی را تایید کردند [۸]. نتایج این تحقیق، نشان داد که تجربه هیجانی مثبت، با صفاتی؛ مانند، علاقه مندی، نیرومندی، فعال بودن و تمرکز ذهنی همراست. عاطفه منفی نیز به صفاتی؛ مانند، درماندگی ذهنی، آزدگی، خشم، بی‌اعتنایی، تنفر، احساس گناه، ترس و عصبی بودن پوشش می‌دهد.

یکی از ابزارهای مهم سنجش تجربه هیجانی در موقعیت‌های تحقیقی و بالینی، مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی (پاناس) است. پاناس یک ابزار خودگزارش دهی است که در سال ۱۹۸۸ توسط واتسون، کلارک و تلگن [۱] ساخته شد. در ابتدا، این محققان فهرستی شامل ۷۵-۶۵ واژه توصیف‌کننده تجربه‌های هیجانی را مشخص کردند. این صفات به طیف وسیعی از تجربه‌های هیجانی مثبت و منفی، پوشش می دهند. نهایتاً، پس از تحلیل عوامل داده‌های پاناس، دو مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی به دست آمد که هریک دارای ۱۰ سؤال بود. با ساخت این مقیاس‌ها، تحقیقات زیادی روی ویژگی‌های روان سنجی این ابزار انجام شدند [۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲]. تعداد دیگری از تحقیقات نیز برای دستیابی به همبسته‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، انجام شدند. بر این اساس، نتایج تعدادی از آنها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و عاطفه مثبت و عاطفه منفی ارتباط وجود دارد. برای مثال، عاطفه مثبت و عاطفه منفی، به طور معناداری، به ترتیب، برون‌گرایی و نورزگرایی را پیش بینی می کنند [۱۳، ۱۴]. نتایج تعداد دیگری از تحقیقات نشان دادند که عاطفه مثبت پایین و عاطفه منفی بالا، به ترتیب از ویژگی‌های متمایز کننده افسردگی و اضطراب‌اند [۱، ۱۵، ۱۶، ۱۷]. نتایج تعدادی دیگر از تحقیقات نیز نقش مؤثر و معنادار عاطفه مثبت و عاطفه منفی را در بازبانی محتوای حافظه مورد تایید قرار داده و نشان دادند که تجربه عاطفه منفی سبب ضعف در بازبانی رویدادهای خوشایند، سوگیری شناختی، بروز عقاید غیر منطقی و تسهیل بازبانی رویدادهای ناخوشایند می گردد [۱۸، ۱۹].

در خصوص ارتباط شناخت و تجربه هیجانی، نتایج یک تحقیق [۲۰] نشان داد که ذهن محرک‌هایی را پردازش می کند که با وضع فعلی خلق، سنخیت دارند. این یافته فرضیه تجانس خلق و هیجان را تایید می کند. علاوه براین، نتایج تحقیق راستینگ [۲۱] نیز نشانگر این بود که به هنگام پردازش شناختی، صرفاً آن گروه از محرک‌های هیجانی پردازش می شوند که با رگه‌های باثبات شخصیت همخوانی دارند. بنابراین، عاطفه مثبت پایه ادراک خوشایند، توجه و تفسیر مثبت است؛ بنابراین عاطفه مثبت در یادآوری عناصر و محتوای خوشایند از حافظه نقش مهمی ایفا می کند. در مقابل، عاطفه منفی نقش مهمی در شکل گیری ادراک، توجه و تفسیر سوگیرانه داشته و یادآوری عناصر و محتوای ناخوشایند حافظه را تسهیل می نماید.

هیجان یکی از ارکان مهم رفتار به حساب می آید. تجربه‌های هیجانی می توانند به رفتار نیرو و انرژی تزریق کنند. علاوه بر این، عواطف مهمترین تنظیم‌کننده کارکردهای روانشناختی، اجتماعی، شغلی و تحصیلی، است. بنابراین، بررسی تجربه هیجانی در سطح نظری و ابزارسازی ضرورت اساسی دارد. هدف عمده این تحقیق بررسی ساختار عاملی، روایی همزمان و افتراقی

مقیاس از ۲۰ سؤال تشکیل شده و به روش خود گزارش‌دهی اجرا می‌شوند [کلاک و تلگن ۱۹۸۸]. هریک از این مقیاس‌ها، به تفکیک از ۱۰ واژه تشکیل شده و آزمودنی‌ها براساس یک مقیاس ۵ نقطه‌ای، از خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) به سؤالات پاسخ می‌دهند. فرم اصلی این ابزار، بر اساس هفت دستورالعمل متفاوت (این لحظه، امروز، چندروز گذشته، هفته گذشته، چند هفته گذشته، سال گذشته و به طور کلی) قابل اجراست. در این تحقیق، برای سنجش عاطفه «حالت» و «رگه»، به ترتیب از دستورالعمل‌های «هفته گذشته» و «به طور کلی» استفاده شد. میزان آلفای کرونباخ فرم اصلی مقیاس عاطفه مثبت، در دستورالعمل‌های مختلف، بین ۰/۸۶ تا ۰/۹۰ گزارش شده است. هم چنین، میزان این اعتبار، برای مقیاس عاطفه منفی، در دستورالعمل‌های مختلف بین ۰/۸۴ تا ۰/۸۷ است. اعتبار با آزمایی هر یک از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، با فاصله زمانی ۸ هفته، به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۷۱ گزارش شده‌اند. علاوه بر این، ضریب همبستگی مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی با سیاهه افسردگی بک، به ترتیب، ۰/۳۶- و ۰/۵۸ محاسبه شده‌اند.

ابزار دیگری که به منظور محاسبه روایی مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، مورد استفاده قرار گرفت، دو زیر مقیاس افسردگی و اضطراب از «فهرست تجدید نظر شده علائم روانی ۹۰ سؤالی» بود که ضرایب آلفای کرونباخ برای هریک از شاخص‌های افسردگی و اضطراب، به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۰ برآورد شده‌اند. هم چنین همبستگی اضطراب با مقیاس روان نژندی، روانپزشکی و احساس تنهایی، به ترتیب ۰/۶۵، ۰/۸۸ و ۰/۵ بودند. افسردگی نیز با مقیاس‌های فوق، به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۹۰ و ۰/۶۷، همبستگی داشته، که نشانگر روایی مناسب این خرده مقیاس‌هاست [۲].

یافته‌ها

شاخص‌های توصیفی هر یک از فرم‌های حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی در جدول ۱ نشان داده شده‌اند.

دو فرم رگه و حالت از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی بود. بررسی اعتبار این فرم‌ها از دیگر اهداف این تحقیق بود. نهایتاً این تحقیق در پی این بود که تاثیر جنس بر عاطفه مثبت و عاطفه منفی، مورد بررسی قرار دهد.

روش

روش تحقیق از نوع همبستگی بود؛ بنابراین از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد که مهمترین آنها روش تحلیل عوامل بود. در این تحقیق از روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی استفاده شد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه شیراز در ترم دوم ۸۶-۸۷ بود. از بین دانشکده‌های دانشگاه شیراز، پنج دانشکده مهندسی، علوم، زبانهای خارجی، علوم اجتماعی و علوم تربیتی - روانشناسی، به تصادف انتخاب شدند. سپس از هر دانشکده دو کلاس به تصادف انتخاب گردید و تقریباً کل افراد آن کلاس‌ها، به ابزارهای این تحقیق، پاسخ دادند. در مجموع، ۴۴۷ نفر از دانشجویان در این تحقیق شرکت کردند. حجم نمونه به تفکیک جنس پسر و دختر به ترتیب ۱۹۱ (۴۳ درصد) و ۲۵۶ (۵۷ درصد) نفر بود. کلیه شرکت‌کنندگان در این تحقیق به مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، با دستورالعمل‌های «به طور کلی» و «هفته گذشته» پاسخ دادند.

به منظور بررسی روایی افتراقی، یک گروه نمونه با حجم ۲۴ نفر با روش نمونه گیری در دسترس، از افراد مبتلا به اختلالات اضطرابی و افسردگی از بیماران مراجعه کننده به مرکز مشاوره دانشگاه شیراز و بیماران بستری در بیمارستان ابن سینا انتخاب شد که به تفکیک ۱۰ بیمار به مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی رگه و ۱۴ بیمار نیز به مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی حالت پاسخ دادند. هر یک از این گروه‌های بالینی اضطرابی و افسرده با یک گروه از افراد پهنجار که فاقد تجربه اختلالات روانپزشکی در سطح بالینی و غیر بالینی بودند، مورد مقایسه قرار گرفتند.

ابزاری که ساختار و اعتبار آن مورد بررسی قرار گرفت، مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی (پاناس) بودند. این دو

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد دو فرم حالت و رگه از مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی به تفکیک جنس

فرم شاخص	عاطفه مثبت		عاطفه منفی	
	حالت	رگه	حالت	رگه
	SD	M	SD	M
پسر	۶/۷	۳۵/۸	۸/۹	۲۴/۸
دختر	۷/۷	۳۲/۹	۸/۵	۲۳/۵
کل نمونه	۷/۴	۳۳/۵۱	۸/۷	۲۴/۱۱

در این تحقیق، از روش‌های مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، برای تحلیل عوامل داده‌های هر دو فرم حالت و رگه استفاده شد. نتایج اولیه این تحلیل، در جدول ۲ نشان داده شده‌اند.

نتایج شاخص کیزر مایرلکین برای فرم‌های مختلف حالت و رگه از مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی (۰/۸۸ و ۰/۸۷)، امکان تحلیل ماده‌های این مقیاس را تأیید کردند ($P=0/0001$).

جدول ۲- نتایج شاخص‌های روان‌سنجی فرم‌های حالت و رگه مقیاس عاطفه مثبت و منفی

نام عامل	واریانس تراکمی	واریانس	ارزش ویژه	میزان اشتراک	شاخص‌ها	
عاطفه مثبت	۳۱/۹۷	۳۱/۹۷	۶/۳۹	۰/۶۸۹	عامل اول	فرم حالت
عاطفه منفی	۴۶/۲۷	۱۴/۴	۲/۸۸	۰/۲۱	عامل دوم	
عاطفه مثبت	۳۶/۴۹	۳۶/۴۹	۷/۲۹	۰/۷۵	عامل اول	فرم رگه
عاطفه منفی	۴۸/۲۷	۱۱/۷۷	۲/۳۵	۰/۲۴۳	عامل دوم	

واریانس کل بود. جدول ۳ نیز وزن عاملی هر یک از سؤالات را در دو فرم حالت و رگه نشان می‌دهد. جدول ۳ نشان می‌دهد که وزن سؤالات فرم حالت بین ۰/۴۸ تا ۰/۷۸ متغیر است. دامنه این ضرایب در فرم رگه نیز بین ۰/۷۹- تا ۰/۴۲ بود.

برای هر یک از دو فرم حالت و رگه مقیاس عاطفه مثبت و منفی، با استناد به نتایج آزمون اسکری و مقادیر ارزش ویژه، دو عامل به دست آمد که هر عامل دارای ۱۰ سؤال بود. هر دو عامل از فرم رگه دارای ارزش ویژه ۷/۲۹ و ۲/۳۵ بودند و این مقدار برای فرم دو عاملی حالت ۶/۳۹ و ۲/۸۸ برآورد شد. مقادیر واریانس تبیین شده برای فرم‌های رگه و حالت، به ترتیب، ۴۸/۲۷ و ۴۶/۳۷ درصد از

جدول ۳- بار عاملی سؤالات مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی در دستورالعمل حالت و رگه

مقیاس حالت						مقیاس رگه					
عاطفه منفی (عامل ۲)			عاطفه مثبت (عامل ۱)			عاطفه منفی (عامل ۲)			عاطفه مثبت (عامل ۱)		
سؤال	وزن	سؤال	وزن	سؤال	وزن	سؤال	وزن	سؤال	وزن	سؤال	وزن
۱	۰/۴۲	۶	۰/۶۶	۱۱	۰/۴۵	۱	۰/۴۵	۱۱	۰/۷۶	۶	۰/۴۲
۲	۰/۶۹	۷	۰/۶۵	۱۲	۰/۶۲	۲	۰/۵۶	۱۲	۰/۷۶	۷	۰/۶۹
۳	۰/۵۷	۸	۰/۶۷	۱۳	۰/۷۰	۳	۰/۵۵	۱۳	۰/۶۷	۸	۰/۵۷
۴	۰/۴۹	۹	۰/۷۹	۱۴	۰/۷۴	۴	۰/۶۷	۱۴	۰/۷۵	۹	۰/۴۹
۵	۰/۷۱	۱۰	۰/۷۳	۱۵	۰/۶۳	۵	۰/۷۸	۱۵	۰/۵۰	۱۰	۰/۷۱

هم چنین جدول ۴ نشان می‌دهد که میزان ارتباط بین عاطفه مثبت و عاطفه منفی ۰/۵۶- است ($P < 0/01$). به منظور بررسی روایی افتراقی، ۲۴ بیمار مبتلا به اختلالات اضطرابی و افسردگی و ۲۴ فرد عادی انتخاب شدند که به تفکیک ۱۰ بیمار و ۱۰ نفر عادی به مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی رگه و ۱۴ بیمار ۱۴ عادی نیز به مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی حالت، پاسخ دادند.

جهت برآورد روایی همزمان فرم رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، از دو زیر مقیاس افسردگی و اضطراب از «فهرست تجدید نظر شده ۹۰ علایم روانی سؤالی» استفاده شد. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که ضرایب همبستگی عاطفه مثبت با اضطراب (۰/۴۰-) و افسردگی (۰/۳۲-) منفی به دست آمده‌اند ($P < 0/05$). ضرایب همبستگی اضطراب و افسردگی نیز با عاطفه منفی به ترتیب ۰/۵۶ و ۰/۶۷ برآورد گردید ($P < 0/01$).

جدول ۴- ضریب همبستگی بین اضطراب و افسردگی و فرم رگه از مقیاس عاطفه مثبت و منفی

ابعاد	اضطراب	افسردگی	عاطفه مثبت	عاطفه منفی
اضطراب	-			
افسردگی	۰/۷۸**	-		
عاطفه مثبت	۰/۴۰*	۰/۳۲*	-	
عاطفه منفی	۰/۵۶**	۰/۶۷**	۰/۵۶**	-

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

در دو گروه اضطرابی و عادی اعتبار مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی در دستورالعمل‌های حالت و رگه، از طریق ضریب آلفای کرنباخ، محاسبه شد که جدول ۶ مقادیر این شاخص که معرف همسانی درونی است، نشان می‌دهد.

نتایج موجود در جدول ۵ نشان می‌دهد که بین هر دو گروه بیمار با اختلالات اضطرابی و افسردگی و عادی از لحاظ ابعاد مختلف عاطفه مثبت و عاطفه منفی، در دو فرم حالت و رگه تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/001$).

چنین، مقادیر این شاخص برای فرم رگه از هر دو مقیاس عاطفه مثبت و منفی پسران و دختران بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۸ دامنه دارد.

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که میزان همسانی درونی فرم حالت از مقیاس عاطفه مثبت پسران و دختران ۰/۸۲ و برای فرم حالت از مقیاس عاطفه منفی پسران و دختران ۰/۸۸ به دست آمده‌اند. هم

جدول ۵- روایی افتراقی مقیاس عاطفه مثبت و منفی در دو گروه اضطرابی و عادی

شاخص	میانگین		انحراف استاندارد		df		t(p)	
	رگه	حالت	رگه	حالت	رگه	حالت	حالت	
عاطفه مثبت	بیمار	۳۰/۸	۲۲/۰۷	۹/۱	۷/۷	۱۸	۲۶	۱/۷(۰/۰۹)
	عادی	۳۵/۶	۳۴/۳۵	۹/۲	۸/۳	۱۸	۲۶	۴/۳(۰/۰۰۱)
عاطفه منفی	بیمار	۳۷/۲	۳۵/۷۱	۶/۹	۹/۵	۱۸	۲۶	(۰/۰۰۱)
	عادی	۱۹/۹	۲۱/۵	۵/۴	۵/۶	۱۸	۲۶	۴/۷(۰/۰۰۱)

همچنین، نتایج این تحقیق نشان داد که مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی از روایی همزمان مناسبی برخوردارند. تحلیل داده‌ها، نشان داد که بین افسردگی و اضطراب با عاطفه منفی همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. علاوه بر این، بین افسردگی و اضطراب با عاطفه مثبت نیز همبستگی منفی و معنادار مشاهده شد. در این خصوص، نتایج تعدادی از تحقیقات [۱، ۲۴، ۱۳، ۱۴] نیز نشان دادند که عاطفه مثبت و عاطفه منفی رگه، ترتیب با برون‌گرایی و نورزگرایی در ارتباط هستند. نتایج تعداد دیگری از تحقیقات نیز نشان دادند که عاطفه مثبت پایین و عاطفه منفی بالا به صورت رگه و حالت، به ترتیب با افسردگی و اضطراب در ارتباط هستند [۱، ۲۴]. در تبیین این یافته می‌توان گفت که وقتی فرد از خلق پایین رنج می‌برد و یا نسبت به موضوعی نگران است، یک ردیف افکار و نگرش‌های منفی تجربه می‌کند که این به نوبت موجب تجربه عواطف و هیجانات منفی در فرد می‌شود؛ لذا این ابزار به خوبی ارتباط افسردگی و اضطراب را با تجربه هیجانی منفی نشان داده است.

یافته دیگر این تحقیق حاکی از این است که هر دو فرم رگه و حالت از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی از روایی افتراقی مناسبی برخوردارند. نتایج این تحقیق نشان داد که افراد مبتلا به اختلالات اضطرابی و افسردگی در مقایسه با افراد عادی در مقیاس عاطفه مثبت رگه و حالت نمره پایین‌تر و در مقیاس عاطفه منفی نمره بالاتری کسب کرده‌اند. این نتایج معنادار، روایی افتراقی هر دو فرم از این مقیاس‌ها را تایید کردند. تبیین این یافته به این دلیل بدیهی است متکی است که شکایت اصلی افراد افسرده و مضطرب، تجربه‌های عاطفی منفی است. یافته بعدی این تحقیق حاکی از این است که فرم‌های رگه و حالت از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی دارای اعتبار مناسبی هستند. میزان ضریب همسانی درونی برای دو فرم حالت و رگه از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی، بین ۰/۸۲ و ۰/۸۸ متغیر بود. این نتایج با نتایج تحقیقات متعددی [۱، ۲۳] همسو است.

جدول ۶- ضریب آلفای کرنباخ برای فرم‌های رگه و حالت مقیاس‌های عاطفه مثبت و منفی

فرم مقیاس	عاطفه مثبت		عاطفه منفی	
	رگه	حالت	رگه	حالت
پسر	۰/۸۲	۰/۸۸	۰/۸۴	۰/۷۰
دختر	۰/۸۲	۰/۸۸	۰/۸۷	۰/۸۸
کل نمونه	۰/۸۳	۰/۸۹	۰/۸۶	۰/۸۶

تحلیل داده‌ها نشان داد که دختران در مقایسه با پسران در هر دو فرم عاطفه مثبت و عاطفه منفی، نمره کمتری کسب کردند. نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که بین پسران و دختران از لحاظ عاطفه مثبت و منفی در فرم‌های حالت و رگه تفاوت معناداری وجود دارد ($p < 0.01$).

جدول ۷- مقایسه دختران و پسران در دو فرم حالت و رگه از فرم‌های عاطفه مثبت و منفی

شاخص	حالت		رگه	
	t	P	t	P
عاطفه مثبت	۲/۷	۰/۰۰۶	۲/۶	۰/۰۱
عاطفه منفی	۱/۲	۰/۲۲	۳/۵۰	۰/۰۰۰۱

بحث

یافته نخست این تحقیق حاکی از این است که هر دو فرم رگه و حالت از مقیاس‌های عاطفه مثبت و عاطفه منفی دارای روایی مناسبی است و هریک از این دو فرم دارای دو بعد هستند. این یافته همسو با نتایج تحقیقات متعددی [۱، ۴، ۵، ۸، ۲۳] است که وجود دو بعد عاطفه مثبت و عاطفه منفی را مورد تایید قرار دادند. در مجموع، ارتباط منفی و معنادار، بین دو بعد عاطفه مثبت و عاطفه منفی نشان می‌دهد که خلق دارای دو طیف یا بعد متضاد است. در تحقیقات مبتنی بر تحلیل عامل نیز این دو بعد به عنوان ابعاد متعامد استخراج شده‌اند. دلیل اصلی برای تبیین این یافته این است که اصولاً تجربه همزمان دو هیجان متضاد با شدت بالا امکان‌پذیر نیست.

1986; 50:1031-38.

8- Clark LA, Watson D. Mood and the mundane: Relations between daily life events and reported Mood. *J Pers Soc Psychol.* 1099; 54:296-308.

9- Macintosh R. A confirmatory factor analysis of the affect balance scale in 38 nations: A research note. *J Soc Psychol.* 1998; 1:83-95.

10- Crocker PR. A confirmatory factor analysis of the positive affect negative affect schedule (PANAS) with a youth sport sample. *J Sport Exerc Psychol.* 1996; 19:91-7.

11- Joiner TE, Sandin B, Chorot P, Lostao L, Mrquina G. Development and factor analytic validation of the SPANAS among women in Spain. *J Pers Assess.* 1997; 68:600-15.

12- Krohne HW, Egloff B, Kohlmann CW, Tausch A. Investigations with a German version of the positive and negative affect schedule (PANAS). *Diagnostica.* 1996; 42:139-56.

13- David JP, Green PJ, Martin P, Suls J. Differential roles of neuroticism, extraversion and event desirability for mood in daily life. *J Pers Soc Psychol.* 1997; 73:149-59.

14- Rusting CL, Larsen RJ. Extraversion, neuroticism and susceptibility to positive and negative affect: A test of two theoretical models. *J Pers Individ Dif.* 1997; 22:607-12.

15- Waikar SV, Craske MG. Cognitive correlates of anxious and depression symptomatology: An examination of the helpless/hopelessness model. *J Anxiety Disord.* 1997; 1:1-16.

16- Tarlow EM, Haaga DA. Negative self- concept: Specificity to depressive symptoms and relation to positive and negative affectivity. *J Res Pers.* 1996; 22:607-12.

17- Robazza C, Bortoli L, Nocini F, Moser G, Arslan C. Normative and idiosyncratic measures of positive and negative affect in sport. *Pers Sport Exerc.* 2000; 1:103-16.

18- McDermut JF, Haaga DA, Bilek LA. Cognitive bias and irrational beliefs in major depression and dysphoria. *Cognit Ther Res.* 1997; 21:459-76.

19- Calve A. Affect and memory in depression: Evidence of better delayed recall of positive than negative affect words. *Psychopathol.* 1996; 29:71-6.

20- Bower GH. Affect and memory: A review. *Psychol Bull.* 1986; 99:229-47.

21- Rusting CL. Personality, mood and cognitive processing of emotional information: Three conceptual frameworks. *Psychol Bull.* 1997; 124:165-96.

22- Yousefi F, Hossienchari M. SCL-90-R symptom patterns for first year medical students in Shiraz. 2002. [Persian]

23- Tuccitto DE, Giacobbi PR, Leite WL. The internal structure positive and negative affect: A confirmatory factor analysis of the PANAS. *Educ Psychol Meas.* 2010; 70:125-41.

24- Crawford JR, Henry JD. The positive and negative affect schedule (PANAS) construct validity, measurement properties and normative data in the large non-clinical sample. *Br J Clin Psychol.* 2004; 43:245-65.

یافته نهایی این تحقیق مبین تایید تاثیر معنادار جنس بر عاطفه مثبت و عاطفه منفی بود. در هر دو فرم حالت و رگه، دختران در مقایسه با پسران در مقیاس عاطفه مثبت، نمره پایین تر و در مقیاس عاطفه منفی نمره بالاتری کسب کردند. نتایج برخی از تحقیقات [۲] تاثیر جنس بر عاطفه را مورد تایید قرار دادند. در مجموع، می توان گفت که دختران در مقایسه با پسران، تجربیات عاطفی منفی بیشتری را تحمل می کنند. اما باید خاطرنشان ساخت که دختران نسبت به پسران تجربه های عاطفی منفی خود را خصوصا در موقعیت های اجتماعی که افراد مورد ارزیابی قرار می گیرند، کمتر بروز می دهند.

نتیجه گیری

فرم های رگه و حالت از مقیاس های عاطفه مثبت و عاطفه منفی از اعتبار و روایی بسیار مناسبی برخوردارند. این ابزار به خوبی می تواند در موقعیت های تحقیقی و بالینی مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر این، جنس، عاطفه مثبت و عاطفه منفی را تحت تاثیر قرار می دهد.

تشکر و سپاسگزاری

از دانشجویان دانشگاه شیراز که در این تحقیق شرکت کردند، تشکر و قدردانی می گردد.

منابع

- 1- Watson D, Clark LA. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *J Pers Soc Psychol.* 1998; 54:1063-70.
- 2- Mackinnon A, Jorm AF, Christensen H, Korten AE, Jacomb PA, Rodgers B. A short form of the Positive and Negative Affect Schedule: Evaluation of factorial validity and invariance across demographic variables in a community sample. *J Pers Individ Dif.* 1999; 16:294-305.
- 3- Egloff B. The independence of positive and negative affect depends on the affect measure. *J Pers Individ Dif.* 1998; 25: 1101-9.
- 4- Zoven MA, Tellegen A. The structure of mood change: An idiographic/nomothetic analysis. *J Pers Soc Psychol.* 1982; 43:111-22.
- 5- Diener E, Emmons RA. The independence negative and positive affect. *J Pers Soc Psychol.* 1984; 47:1105-17.
- 6- Goldstein MD, Strube MJ. Independence revisited: The relation between positive and negative affect in a naturalistic setting. *J Pers Soc Psychol Bull.* 1994; 20:57-64.
- 7- Diener E, Irannejad A. The relationship in experience between various of affect. *J Pers Soc Psychol.*